

Андрущенко О.С.

аспірант кафедри економіки природокористування

Одеський державний екологічний університет

м. Одеса, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОПЦІОНІВ

В наш час уже стало цілком зрозумілим, що вкрай актуальною та життєво важливою проблемою для більшості країн світу є забезпечення енергозбереження в усіх сферах економіки. Найбільш поширеними інструментами, що формують сталу та ефективну систему зацікавленості споживачів до ощадливого використання енергоресурсів є податки і податкові пільги; субсидії та гранти; пільгові кредити й позики; стимулююча цінова політика; пряме державне фінансування проектів з енергозбереження та енергоефективності. З огляду на те, що реалізація енергозберігаючих заходів являє собою інвестиційний процес конкретної спрямованості, його пошквалюванню може сприяти застосування низки інструментів, що впливатимуть на збільшення обсягів випереджаючого інвестування для досягнення цілей національної стратегії енергозбереження, забезпечення модернізації, безпеки та конкурентоспроможності енергетичного сектора України, а також виконання взятих країною міжнародних зобов'язань щодо зниження впливу енергетики на довкілля. Сьогодні, враховуючи брак державних коштів, пріоритетом енергетичної політики є формування механізмів залучення інвестицій, які поєднують державне та приватне фінансування, а також мобілізацію ресурсів міжнародних фінансових організацій, можливостей міжнародних угод та програм розвитку [1]. Проте певні перспективи формування інвестиційного капіталу, вкрай потрібного для вирішення актуальних завдань з енергозбереження, бачаться у використанні біржових інструментів хеджування (ф'ючерсів та опціонів).

Метою дослідження є визначення енергозберігаючого потенціалу опціонів.

У традиційному розумінні, опціон – це строкова угода, за якою одна із сторін набуває право прийняття або передачі активу за фіксованою ціною протягом певного терміну, а інша сторона зобов'язується на вимогу контрагента за грошову премію забезпечити здійснення цього права, покладаючи на себе обов'язок передати або прийняти предмет угоди за фіксованою ціною. Таким чином, особливість опціону полягає в тому, що згідно угоди купівлі-продажу покупець здобуває не титул власності, а право на його придбання, тобто опціон – це право, а не обов'язок виконання дії в майбутньому [2]. В умовах сучасної нестабільності перевагами опціонів стає можливість планування фінансових потоків та хеджування ризиків.

Світовий досвід застосування опціонів свідчить про їх зростаючу популярність, зокрема, за рахунок гнучкості. По-перше, вони допомагають учасникам ринку спростити складні ризики, роблячи їх тим самим керованими. По-друге, сприяють створенню точних схем сприйнятливості ризикам з метою оптимізувати їх негативний вплив. Опціон генерує асиметричні грошові потоки: покупець має можливість отримати необмежений прибуток і виключити вірогідні збитки, а продавець, навпаки, схильний до ризику необмежених збитків. Наприклад, в електроенергетиці опціонні контракти використовуються для управління ціновим ризиком та ризиком обсягу потужностей і є правом купити (*call option*) або продати (*put option*) базовий актив (електричну енергію/потужність) за заздалегідь встановленою ціною у визначений термін. У разі купівлі опціону втрати обмежуються премією, що виплачується, а можливий прибуток не лімітується; у випадку продажу опціону, ймовірні втрати не обмежені, а прибуток лімітується відповідною премією. Покупець може використати опціон *call* для обмеження граничної ціни електроенергії, залишаючи за собою право використовувати зниження ціни в своїх інтересах. Куплений опціон *put* забезпечує майбутній продаж електроенергії за відсутності ризику зменшення обсягу контракту. До ключових моментів застосування опціонів (опціонних контрактів) в енергетиці слід

віднести [3]:

- опціон дозволяє його власникові укласти договір купівлі-продажу базового активу за ціною, яка закріплена в опціоні;
- ціна договору купівлі-продажу енергії не змінюється з впливом часу;
- опціон відображає право вимагати від його емітента виконання своїх зобов'язань за договором купівлі-продажу енергії;
- плата за опціон (опціонна премія) є доходом емітента опціону (але не платою за придбану енергію);
- плата за договором купівлі-продажу енергії перераховується емітенту опціону при передачі самого активу.

Враховуючи, що зараз досить складно отримати кредит, опціони можуть стати реальним альтернативним джерелом поповнення оборотних коштів підприємства, оскільки продаючи їх, наприклад, на поставку електроенергії, постачальник отримує гроші, які використовуватиме вже сьогодні, інвестувати в енергозбереження. Крім того, компанія має право розраховувати на реалізацію власниками опціонних контрактів права придбання базового активу, що можна розглядати як свого роду конкурентну перевагу на ринку. З іншого боку, в умовах кризи та інфляції фіксована ціна активу на момент продажу опціону захищає покупця від можливого підвищення ціни на електроенергію та спонукає обмежувати її споживання на рівні, який зафіксований в опціонній угоді. Отже, здатність опціонного контракту активізувати здійснення енергозберігаючих заходів за рахунок притаманних йому інвестиційних можливостей доцільно вважати енергозберігаючим потенціалом цього фінансового інструменту.

Література.

1. Енергетична стратегія України на період до 2035 року. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2014_nauk_an_rozrobku/Energy%20Strategy%202035.pdf
2. Рынок ценных бумаг : учебник для бакалавров / под общей ред. Н. И. Берзона. — М. : Издательство Юрайт, 2011. — 531 с.
3. Луценко Г.Л. Опционы на электроэнергию как механизм стимулирования инвестиций // Проблемы экономики и управления нефтегазовым комплексом. – 2-15. - № 2. – С. 38-42.